

Nämnd för folkhälsa och sjukvård

Remiss: Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan 2026 – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)

Sammanfattning

Region Jönköpings län har beretts möjlighet att yttra sig över remissen ”Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan - Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist”.

Region Jönköpings län välkomnar och är i huvudsak mycket positiv till utredningens förslag för att åstadkomma säkrare tillgång till läkemedel. Det är positivt att utredningen föreslår tydligare strukturer, stärkt samverkan och författningsförändringar för åtgärder vid läkemedelsbrist. Region Jönköpings län bedömer att förslagen kan bidra till ökad jämlikhet och stärkt beredskap vid bristsituationer.

Synpunkter på förslaget

Förslaget om tvingande fördelning, retur och omfördelning

Region Jönköpings län delar utredningens bedömning att regelverket behöver förändras för att hantera bristsituationer av läkemedel som är nödvändiga för att skydda människors eller djurs liv eller hälsa. Den nuvarande ordningen som till stor del bygger på frivillig samverkan är inte tillräcklig i svåra bristsituationer. Region Jönköpings län anser att arbetet vid tvingande fördelning, omfördelning och inköp, liksom vid frivillig fördelning och omfördelning, förutsätter transparens och solidaritet mellan berörda aktörer.

Utredningen anser att Läkemedelsverket är den myndighet som är bäst lämpad för att besluta om tvingande fördelning, omfördelning och retur vilket Region Jönköpings län instämmer i. Samverkan mellan olika aktörer såsom myndigheter, regioner och företag är central för att arbetet ska lyckas. Då flera myndigheter föreslås få tangerande uppgifter vill Region Jönköpings län påpeka att det är viktigt att ansvarsområden och ansvarsgränser är tydliga och överlappar så att informationsutbyte möjliggörs. Region Jönköpings län ser även behov av klinisk

förankring i besluten där regioner och profession bör vara representerade i relevant operativ samverkan för att välgrundade prioriteringar ska kunna göras. Det krävs en mycket god inblick i den kliniska vardagen för att kunna göra de prioriteringar av patienter som krävs, och i den bedömningen är regionerna och professionsföreträdarna centrala. Region Jönköpings län vill därför betona vikten av att kliniskt förankrade personer ges praktiska möjligheter att delta i arbetet, vilket är en resursfråga för regionerna. Arbetssätt, ansvar och mandat behöver vara tydligt definierade för samverkansformerna. Det är även viktigt att arbetet följs upp efter bristsituationer för att stärka lärande och utveckling.

Region Jönköpings län instämmer i utredningens förslag att tvingande fördelning föredras före omfördelning samt att distributionen av läkemedel bör följa den normala försörjningskedjan så långt som det är möjligt. Samtidigt innebär de föreslagna åtgärderna flera utmaningar. Praktiska och logistiska frågor kan behöva belysas ytterligare såsom hur transport, emballage samt validering av läkemedlens kuranthet ska hanteras och framför allt för läkemedel med särskilda förvaringskrav.

Det är enligt Region Jönköpings län viktigt att spårbarhet och dokumentation upprätthålls i så stor utsträckning som möjligt inklusive via det nationella e-verifieringssystemet. Region Jönköpings län vill samtidigt uppmärksamma utredningen på att befintliga IT stöd i nuläget inte är anpassade för denna typ av hantering, vilket kan innebära ökad sårbarhet vid manuell hantering. Ansvarsfördelningen vid avvikelser i processen behöver vara tydlig.

Det finns enligt Region Jönköpings län en risk i att tvingande omfördelning kan påverka incitamenten för att bygga upp och upprätthålla en robust lagerhållning. Regioner som investerat i att bygga upp lager riskerar att oftare behöva avstå läkemedel vilket kan påverka viljan att investera i lagerhållning. Det är därför enligt Region Jönköpings län viktigt att regelverket utformas så att det inte motverkar långsiktigt arbete med en god försörjningsberedskap eller uppfyllandet av kommande lagkrav om lagerhållning motsvarande en månads förbrukning. Det behöver även tydliggöras hur kravet på lagerhållning förhåller sig till tvingande fördelning, omfördelning och retur.

Region Jönköpings län vill också lyfta att skillnader i hur lagerhållning är organiserad mellan regioner försvårar överblicken av tillgängliga volymer. Vissa regioner har största delen av sitt lager på sjukhusapoteket medan andra har valt omsättningslager placerade på vårdenheter. Detta försvåras ytterligare av att många regioner idag saknar elektroniska lagerhanteringssystem som möjliggör att se lagerstatus i realtid. Samtidigt förutsätter systemet att regioner delar relevant information och solidariskt bidrar vid brist, vilket kan upplevas som utmanande i situationer där egna behov också är stora. I de fall en region blir ålagd att dela med sig av sitt lager vid en tvingande omfördelning anser Region Jönköpings län att den region som lämnar ifrån sig läkemedel ska ha möjlighet att bestämma vilken produkt som säljs.

Region Jönköpings län vill betona att den etiska plattformen ska vara styrande så att läkemedel fördelas och omfördelas utifrån medicinska behov och aktuella

rekommendationer vid bristsituationen. Det behöver enligt Region Jönköpings län tydliggöras hur prioriteringar mellan patientgrupper, diagnoser och behandlingsområden ska göras samt hur ett nationellt helhetsperspektiv säkerställs. Vissa läkemedel används både inom human- och veterinärmedicin. Det saknas enligt Region Jönköpings län en tydlig vägledning kring hur prioritering mellan human- och veterinärmedicinska behov ska ske vid samtidig brist.

Omfördelning av läkemedel bör enligt Region Jönköpings län göras på det sätt som ger bäst effekt i det specifika fallet, det vill säga inte rangordna de tre olika omfördelningsalternativen som nämns i utredningen. Region Jönköpings län vill samtidigt lyfta frågan om behörighet att rekvirera läkemedel. Det finns behov av att tydliggöra vilka yrkesroller som är behöriga att rekvirera läkemedel. Enligt Läkemedelsverkets föreskrifter är inte apotekare eller receptarier behöriga att rekvirera läkemedel vilket kan försvåra hanteringen i bristsituationer. Region Jönköpings län ser därför behov av att Läkemedelsverket ges i uppdrag att se över regelverket i syfte att möjliggöra en mer ändamålsenlig hantering där farmaceutisk kompetens tas tillvara.

Det är av stort värde enligt Region Jönköpings län att möjliggöra omfördelning av läkemedel mellan olika typer av öppenvårdsapotek. Det bör enligt Region Jönköpings län tydliggöras att det ska omfatta såväl fysiska apotek som e-handelsapotek och dosapotek. Erfarenheter från tidigare bristsituationer visar att vissa patientgrupper kan ha svårigheter att beställa läkemedel digitalt. Det behöver även säkerställas att en viss förpackning som är avsedd endast för maskinell dosdispensering kan ingå i tvingande åtgärder.

Förslag avseende en nationell funktion för inköp av läkemedel

Region Jönköpings län är positiv till inrättandet av en nationell inköpsfunktion i form av inköpscentral och anser att inköpscentralen bör finnas vid Socialstyrelsen, som är sektorsansvarig myndighet. Funktionen kan stärka förutsättningarna för samordnade nationella inköp. Samtidigt vill Region Jönköpings län lyfta att funktionen behöver tillföras tillräcklig kompetens och resurser för att kunna agera skyndsamt. Region Jönköpings län ser behov av att relevant regional kompetens med erfarenhet av läkemedelsupphandling involveras. Kontinuitet i deltagandet, vana av upphandlingsarbete samt tydliga uppdrag är viktigt för att säkerställa effektivitet över tid.

Utredningens förslag att Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) ska bistå inköpsfunktionen med särskilt brådskande hälsoekonomiska bedömningar är enligt Region Jönköpings län positivt. Region Jönköpings län anser att det är bra, men vill samtidigt poängtera vikten av att dessa bedömningar kan genomföras skyndsamt.

Region Jönköpings län anser att de läkemedel som köps in via nationella inköpsfunktionen bör kunna säljas och användas under en längre tid, även när situationen stabiliserats och godkända produkter åter finns på svenska marknaden.

Detta gäller exempelvis licens- och dispensläkemedel där flexibla lösningar behövs för att undvika onödig kassation.

Utredningen föreslår att läkemedel som köps in av den nationella inköpsfunktionen så långt som möjligt bör finansieras av den verksamhet som behöver läkemedlen. Verksamhet som är i behov av läkemedlet ska vara överens med inköpsfunktionen om att inköp ska ske. För rekvisitionsläkemedel till offentlig hälso- och sjukvård är det regionerna som utgör verksamheten. Region Jönköpings län ser dock behov av ett förtydligande kring hur finansiering och ansvar ska hanteras för receptläkemedel i motsvarande situation.

Inrättandet av en nationell inköpsfunktion är enligt Region Jönköpings län ett steg i rätt riktning för att stärka Sveriges bidrag till arbetet med kritiska läkemedelsbrister med andra länder i Norden och på EU-nivå.

Region Jönköpings län vill betona att tidsaspekten är avgörande för samtliga föreslagna åtgärder. Arbetet med tvingande fördelning, retur, omfördelning och nationella inköp behöver kunna genomföras skyndsamt. Det är även viktigt att det finns beredskap att snabbt utfärda exportförbud om det finns risk för att läkemedel som fysiskt finns i Sverige flyttas till andra marknader.

Offentlighet och sekretess

Region Jönköpings län anser att transparens och informationsdelning mellan aktörer i grupperingar för operativ samverkan är en förutsättning för ett effektivt arbete ska kunna bedrivas. Region Jönköpings län välkomnar förändringar i relevanta lagrum som möjliggör detta då det i dagens samverkansforum inte fungerat tillfredsställande.

Ikraftträdande

Region Jönköpings län bedömer att datum för ikraftträdande, den 1 januari 2027, är rimligt när det gäller tvingande fördelning, retur och omfördelning. Det är viktigt att den nationell inköpsfunktion träder i kraft samtidigt som övriga förslag för att verktyget inte ska saknas i arbetet.

Region Jönköpings län vill dock understryka behovet av samordning med andra pågående initiativ och utredningar inom området för att säkerställa en sammanhållen och effektiv utveckling av läkemedelsförsörjningen.

Thomas Gustafsson
Ordförande i nämnden för folkhälsa
och sjukvård

§ 110

Remiss: Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan 2026 – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)

Diarienummer: RJL 2026/2269

Beslut

Nämnden för folkhälsa och sjukvård

- godkänner yttrandet som svar till Socialdepartementet.

Sammanfattning

Utredningen Säkrare tillgång till läkemedel har lämnat delbetänkande *Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist* gällande en ordning för tvingande fördelning och omfördelning av läkemedel samt en nationell funktion för samordning och inköp av läkemedel.

Utredningens förslag är välkomna och Regionledningskontoret är i huvudsak mycket positiv till utredningens förslag för att åstadkomma säkrare tillgång till läkemedel. Det är positivt att utredningen föreslår tydligare strukturer, stärkt samverkan och författningsförändringar för åtgärder vid läkemedelsbrist. Förslagen bedöms kunna bidra till ökad jämlikhet och stärkt beredskap vid bristsituationer.

Beslutsunderlag

- Beslut NFSP 2026-08-18 Remiss: Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan 2026 – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)
- Tjänsteskrivelse: Remiss – Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan 2026 – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)
- Yttrande: Remiss – Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan 2026 – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)
- Missiv: Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan 2026 – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)
- Remiss: Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan 2026 – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Regionledningskontoret – Folkhälsa och sjukvård